

coaliția civică pentru alegeri libere și corecte

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

Triumful sistemului de cotă dublă sau cum am ajuns la o reprezentare echitabilă

Studiu privind reprezentarea femeilor și bărbaților în funcția de consilier/ă

Chișinău 2023

Acest raport este elaborat de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, în parteneriat cu Coaliția civică pentru alegeri libere și corecte, cu susținerea Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), IM Swedish Development Partner Lund Sucursala Moldova, Entitatea Națiunilor pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor și Entitatea Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

Opiniile exprimate în această analiză nu reprezintă neapărat opiniile donatorilor.

CUPRINS

INTRODUCERE	3
PERSPECTIVA DE GEN ÎN ALEGERILE RAIONALE ȘI LOCALE	5
SISTEMUL DE COTĂ DUBLĂ - APLICAT SAU DIN NOU IGNORAT?	12
Consilii municipale și raionale	12
Consilii locale.....	14
CONSTATĂRI.....	16
DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE	17

AUTOARE:

Alina ANDRONACHE
Alexandra ERMOLENCO
Natalia COVRIG
Veaceslav BĂTRÎNESCU

INTRODUCERE

În data de 5 noiembrie 2023, în Republica Moldova au avut loc [alegeri locale generale](#) în toate unitățile administrativ-teritoriale de nivelul I – [orașe \(municipii\)](#), sate (comune) și de nivelul II – [raioane](#), municipiile [Chisinau](#) și [Bălți](#), cu excepția localităților din stânga Nistrului. În cadrul acestui scrutin urmau a fi aleși pentru un mandat de patru ani 11 058 de consilieri locali: 1 086 de consilieri în 34 de consilii raionale/municipale și 9972 de consilieri în 896 de consilii orășenești/sătești.

Alegerile generale locale din 5 noiembrie 2023 au fost primele alegeri organizate conform noilor prevederi legislative. În data de 8 decembrie 2022 a fost aprobat noul Cod Electoral, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2023. Domeniile principale care au fost modificate, completate sau reglementate vizează mandatul, constituirea și activitatea organelor electorale, procesul de desemnare și înregistrare a candidaților, gestionarea listelor electorale, transparența finanțării campaniei electorale și fortificarea atribuției de control a CEC pe segmentul de finanțare politică. Alte aspecte relevante vizează organizarea secțiilor de votare, optimizarea mecanismelor de soluționare a litigiilor electorale, simplificarea procedurii de votare pentru alegători, reflectarea și monitorizarea alegerilor, precum și inițierea și desfășurarea referendumurilor. Conform noilor prevederi legislative, alegerile locale generale urmează a fi organizate o dată la patru ani, în ultima duminică din luna octombrie sau prima duminică din noiembrie. Totodată, în anul 2022, Codul contravențional a fost completat, iar în prezent utilizarea discursului de ură și/sau instigare la discriminare de către competitorii electorali, inclusiv prin intermediul materialelor electorale, este interzisă și sancționată.

Sistemul de cotă dublă (cota de reprezentare de 40% și prevederi de plasare pe liste), ca instrument de asigurare a reprezentării echitabile, este valabil în continuare pentru toate scrutinele electorale. Începând cu anul 2016, partidele politice au fost obligate să respecte cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe la etapa întocmirii listelor de candidați pentru alegerile parlamentare și locale, iar din 2019 - să respecte și noile prevederi privind poziționarea candidaților pe liste (minimum patru candidați la fiecare zece locuri). Pentru alegerile locale generale din 2019 a fost introdusă o derogare de la prevederile legislației în vigoare: listele de candidați urmau a fi întocmite respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe și minimum trei candidați de sex opus la fiecare 10 locuri.

În cadrul alegerilor locale 2023 sistemul de cotă dublă a fost aplicat pe deplin. Conform articolului 68, alineatul (3) al Codului Electoral, listele candidaților pentru alegerile parlamentare și locale se întocmesc respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe, iar poziționarea candidaților pe liste se face conform formulei: minimum patru candidați la fiecare zece locuri. În cadrul alegerilor locale, aceste liste sunt create proporțional cu numărul de mandate de consilieri la nivelul I și II al unităților administrativ-teritoriale. Numărul de consilieri este comunicat public prin [decizia Comisiei Electorale Centrale](#), în baza prevederilor [Codului Electoral](#) și ale [Legii nr. 436/2006](#) privind administrația publică locală, în funcție de numărul de locuitori ai unității administrative-teritoriale la data de 1 ianuarie a anului în care au loc alegerile. În plus, toate localitățile cu mai puțin de 1500 de locuitori sunt automat alocate cu 9 consilieri.

Totodată, partidele politice vor putea beneficia de resurse financiare din bugetul de stat, proporțional cu numărul de femei și tineri aleși ca urmare a acestui scrutin electoral. Conform Legii nr. 294/2007 privind partidele politice, acestea au dreptul să primească anual finanțare din bugetul de stat prin intermediul Comisiei Electorale Centrale. Cuantumul alocațiilor pentru acest scop se aprobă în legea bugetară anuală, cota procentuală constituind 0,1% din veniturile bugetului de stat, cu excepția veniturilor cu destinație specială (art. 27, alin. (1)), printre care 7,5% partidelor politice proporțional cu numărul femeilor alese în cadrul alegerilor locale și 5% partidelor politice proporțional cu numărul tinerilor aleși în cadrul alegerilor locale. Aceste măsuri legislative vin să încurajeze formațiunile politice să promoveze și să sprijine candidați din aceste categorii pentru o mai bună reprezentare politică.

La alegerile locale generale din 20 octombrie 2019 a crescut numărul de femei candidate la funcția de consilieră pentru ambele niveluri și a fost înregistrat cel mai mare număr de consiliere alese din ultimii 16 ani. Astfel, ponderea femeilor candidate pentru funcția de consilieră raională/municipală a crescut cu aproximativ 14%, iar la funcția de consilieră locală - cu 11% față de scrutinul electoral din 2015. În funcția de consilieră raională/municipală au fost alese 28,7% femei în 2019, înregistrând o creștere de 10% față de scrutinul precedent. La nivel local au fost alese 36,5% femei consiliere, ceea ce constituie o creștere cu aproximativ 6%.

În 2019, circa o treime din totalul listelor de candidați la funcția de consilier/ă de ambele niveluri, înregistrate de către Consiliile Electorale de Circumscripție, nu au respectat cota de reprezentare și/sau prevederile de plasament. Conform reglementărilor pentru alegerile locale generale din 20 octombrie 2019, listele de candidați trebuiau să respecte cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe și să includă cel puțin trei candidați de sex opus la fiecare 10 locuri. Totuși, raportul de monitorizare precedent a arătat că la nivelul consiliilor raionale/municipale, în scrutinul respectiv, 35,6% dintre listele înregistrate au fost în contradicție cu aceste prevederi legale. Dintre acestea, 27,5% nu au respectat cota de reprezentare de 40%, iar 8,1% au încălcat prevederile de plasament pe liste. La nivelul consiliilor locale, procentul listelor înregistrate care au încălcat aceste prevederi a fost și mai mare, ajungând la 40,3%. În această categorie, 38,3% dintre liste nu au respectat cota de reprezentare, iar 2% au avut deficiențe în privința poziționării pe liste conform regulilor stabilite.

CPD a monitorizat și alegerile locale generale 2023 pentru a analiza tendințele în raport cu scrutinele precedente. În mod specific, în procesul de monitorizare, CPD s-a axat pe: **(i)** modul de prezentare a bărbaților și femeilor pe listele de candidați: respectarea cotei minime de reprezentare de 40% pentru ambele sexe la întocmirea listelor de candidați pentru alegerile locale și poziționarea candidaților pe liste, conform ultimei prevederi legislative (minim patru candidați pentru fiecare zece locuri); **(ii)** veniturile și posibilitățile economice ale candidaților femei și bărbați: analiza declarațiilor de venit ale candidaților la funcția de primar/ă și corelarea acestora cu prezența pe listele de candidați; **(iii)** accesul candidaților, în special a femeilor, la mass-media: analiza acoperă patru tipuri de produse media: știri, talk-show-uri, dezbateri electorale și reclame. Scopul monitorizării este identificarea nivelului de prezență a femeilor în mass-media televizată în timpul campaniei electorale și corelarea acestora cu prezența pe listele de candidați; **(iv)** percepțiile alegătorilor despre candidații femeilor și bărbaților: această analiză este realizată în baza unui sondaj de opinie în care respondenții opinează despre prezența femeilor și bărbaților în politică, rolurile de gen în familie, gospodărie și societate și modul în care acest rol influențează implicarea femeilor și bărbaților în politică.

Prezentul raport reprezintă al treilea produs din cadrul procesului de monitorizare al scrutinului electoral din 2023 desfășurat de CPD, concentrându-se pe analiza modului de prezentare a bărbaților și femeilor pe listele de candidați: respectarea cotei minime de reprezentare de 40% pentru ambele sexe la întocmirea listelor de candidați pentru alegerile locale și poziționarea candidaților pe liste, conform ultimei prevederi legislative (minim patru candidați pentru fiecare zece locuri).

PERSPECTIVA DE GEN ÎN ALEGERILE RAIONALE ȘI LOCALE

Alegerile locale 2023 ne-au adus tot mai aproape de o reprezentare echitabilă a femeilor și bărbaților candidați în procesul electoral. În scrutinul electoral din 2023, ponderea femeilor în rândul candidaților la funcția de consilier/ă raional/municipal/ă constituie 45,3%, iar în rândul candidaților la funcția de consilier/ă local/ă - 47,2%. Analiza în dinamică arată o tendință pozitivă în ceea ce privește ponderea femeilor candidate la funcția de consilieră în ultimele scrutine electorale. Astfel, în alegerile locale 2023, ponderea femeilor candidate în consiliile raionale/ municipale a crescut cu peste 15% față de scrutinul electoral din 2015 și cu peste 2% față de cel din 2019. La nivelul consiliilor locale, ponderea femeilor candidate a crescut cu circa 12% față de anul 2015 și cu 1,4% - față de anul 2019. Progresul mai modest înregistrat comparativ cu scrutinul precedent se datorează prevederilor de plasament care actualmente au fost aplicate diferit față de scrutinul electoral din 2019. Totuși, dinamica pozitivă din ultimii ani sugerează că sistemul de cotă dublă este instrumentul care asigură oportunități și șanse egale femeilor și bărbaților în procesul electoral. Astfel, atât timp cât va exista obligația de a respecta cota de 40% și prevederile de plasament, ponderea femeilor candidate la funcția de consilieră va depăși pragul atins în 2023. Respectarea cotei de 40% și a prevederilor de plasament va continua să consolideze reprezentarea echitabilă a femeilor în viitoarele alegeri locale, asigurând oportunități egale pentru candidații de ambele genuri.

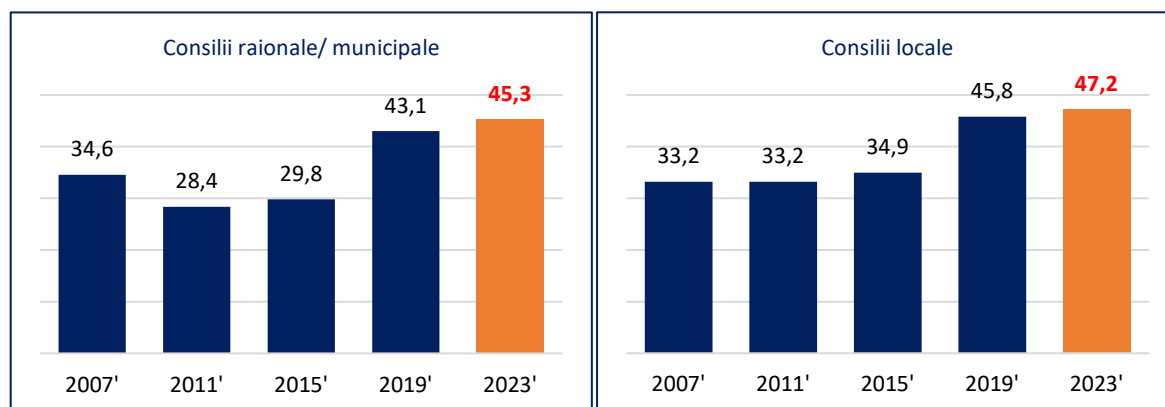

Figura 1. Ponderea femeilor în rândul candidaților la funcția de consilier/ă raional/ municipal/ă și local/ă, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

Femeile care candidează independent sunt mai prezente în competiția pentru funcția de consilieră locală. Majoritatea femeilor candidate la funcția de consilieră sunt desemnate de către partidele politice, acestea fiind adesea influențate de prevederile legislative actuale. O pondere semnificativ mai mică de femei decid să candideze independent în cursa electorală, acestea fiind tentate să se lanseze mai mult în consiliile locale. Ponderea femeilor care candidează independent în consiliile raionale și municipale scade de la 10,9% în 2019 la 9,1% în 2023. În schimb, pentru funcția de consilieră locală se atestă o creștere a numărului de femei care aleg să candideze independent, de la 17,1% în 2019 la 21,9% în 2023.

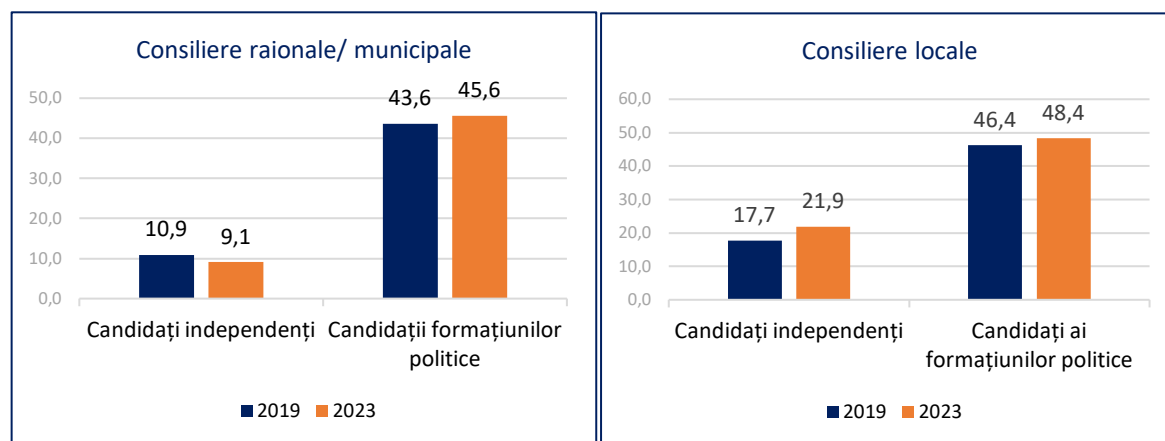

Figura 2. Ponderea femeilor în total candidați în consilii raionale/municipale și locale, pe tip de candidat, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

Partidele politice au desemnat cel puțin 40% femei pe listele de candidați pentru funcția de consilier/ă – decizie ce pare a fi influențată de prevederile legislative actuale. Această concluzie este susținută de datele prezentate mai jos, care ilustrează ponderea candidadelor desemnate în funcție de apartenența la partidele politice. Deși distribuția variază semnificativ, fiecare partid a depus efort pentru a asigura un echilibru de gen în desemnarea candidaților pentru funcția de consilieri raionali/municipali și locali. În particular, în cazul consiliilor raionale/municipale, toate partidele au inclus mai mult de 40% femei pe listele de candidați, iar Partidul Politic Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei (PPFASM) a desemnat în total 60% femei candidate. În cazul consiliilor locale, majoritatea partidelor politice au depășit pragul de 45% femei desemnate pentru funcția de consilier/ă locală. Graficul de mai jos reflectă o reprezentare relativ echitabilă între femeile și bărbații care candidează la funcția de consilier/ă, apropiindu-se tot mai mult de o distribuție egală de 50/50. Această tendință este încurajatoare și indică o evoluție pozitivă în ceea ce privește prezența femeile în listele de candidați, fapt ce proiectează direcția unei reprezentări mai echitabile în procesul electoral și decizional.

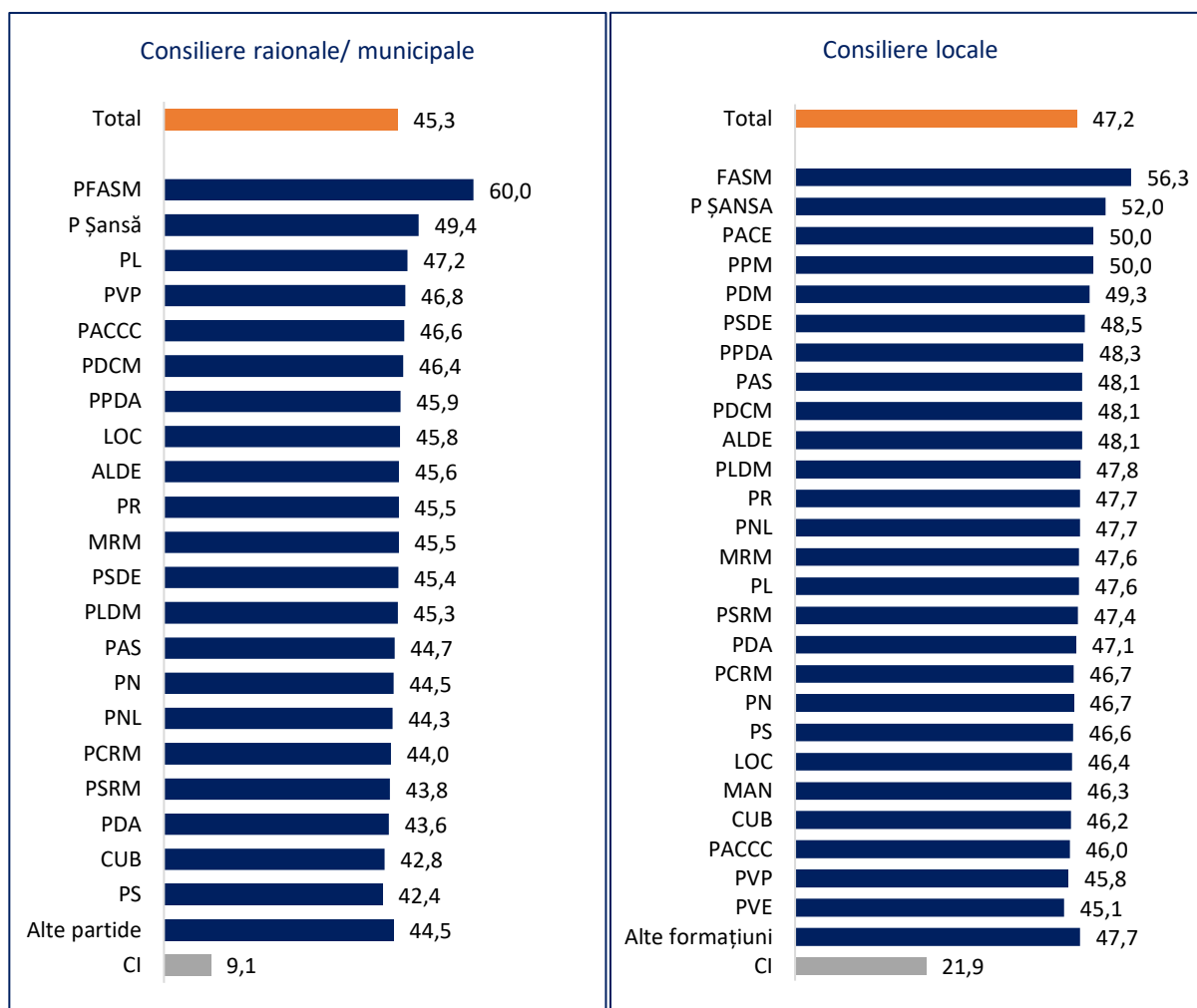

Figura 3. Ponderea femeilor în totalul **candidaților** pentru funcția de consilier/ă raional/ municipal/ă și local/ă, în funcție de partid, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

Femeile au candidat și au fost alese preponderent în sate și comunități. La nivelul candidaților și candidadelor, cota de 40% a fost respectată și avem o reprezentare echitabilă pentru ambele sexe în toate unitățile administrativ-teritoriale de nivelul I și II. Însă, datele indică diferențe semnificative între consiliile raionale/municipale și cele locale. În componența consiliilor raionale/municipale, ponderea bărbaților este mult mai mare, constituind 66,6% dintre aleși, în timp ce femeile constituie doar 33,3%. Pe de altă parte, în consiliile locale se atestă o reprezentare mai echilibrată, unde avem 59,7% bărbați și 40,3% femei aleși în această funcție. Totodată, atragem atenția asupra faptului că femeile au o prezență mai semnificativă și în funcțiile de primar/ă la nivel rural, fapt ce indică o tendință în care acestea nu doar candidează, ci și câștigă mai frecvent în localitățile mici. Acest lucru se explică prin faptul că partidele politice tind să desemneze mai multe femei în sate și

comunități, unde nivelul de decizie este mai jos, comparativ cu orașele și municipiile, cu un nivel al deciziilor mai înalt și resurse mai mari.

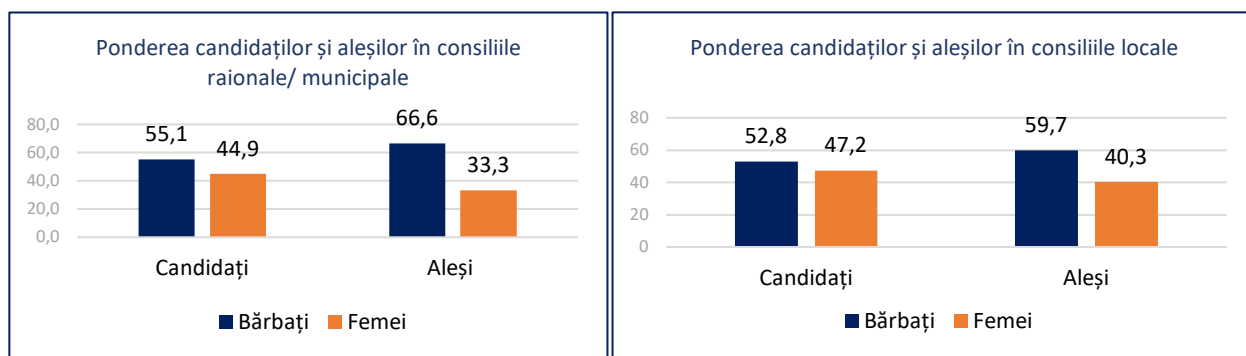

Figura 4. Ponderele **candidaților** și **aleșilor** pentru funcția de consilier/ă raional/ municipal/ă și local/ă, pe sexe, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

PAS și PSRM sunt partidele cu cele mai multe femei consiliere alese, cu o diferență semnificativă față de celelalte partide. Graficele de mai jos ilustrează reprezentarea femeilor în cadrul consiliilor raionale/ municipale și locale din partea diferitor partide politice. Datele arată că Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) înregistrează cea mai mare pondere a consilierelor la nivel raional/municipal, având 40,9% (146 femei consiliere). Acesta este urmat de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) cu o reprezentare de 33,2% (85 femei consiliere). Celelalte partide politice au atins o reprezentare de 20%-30% a femeilor în funcția de consilieră la nivel raional/municipal (aproximativ 10-15 femei consiliere), o excepție fiind Partidul Social Democrat European, care a ajuns la un număr de 25 de femei în această funcție. La nivelul consiliilor locale se remarcă o pondere mult mai mare a femeilor alese în funcția de consilieră, cu un decalaj semnificativ în reprezentarea numerică între cele două partide dominante, PAS și PSRM, față de celelalte partide. Graficele de mai jos ilustrează ponderea femeilor consiliere în raport cu numărul total de consilieri din fiecare partid, alese ca rezultat al scrutinului electoral. Analiza procentuală arată că, la nivel local, majoritatea partidelor au asigurat o reprezentare a femeilor între 30% și 40% din numărul total de consilieri, cu excepția Partidului Politic „Democrația Acasă”, care înregistrează o reprezentare de 24,5% femei consiliere din numărul total de consilieri ai partidului.

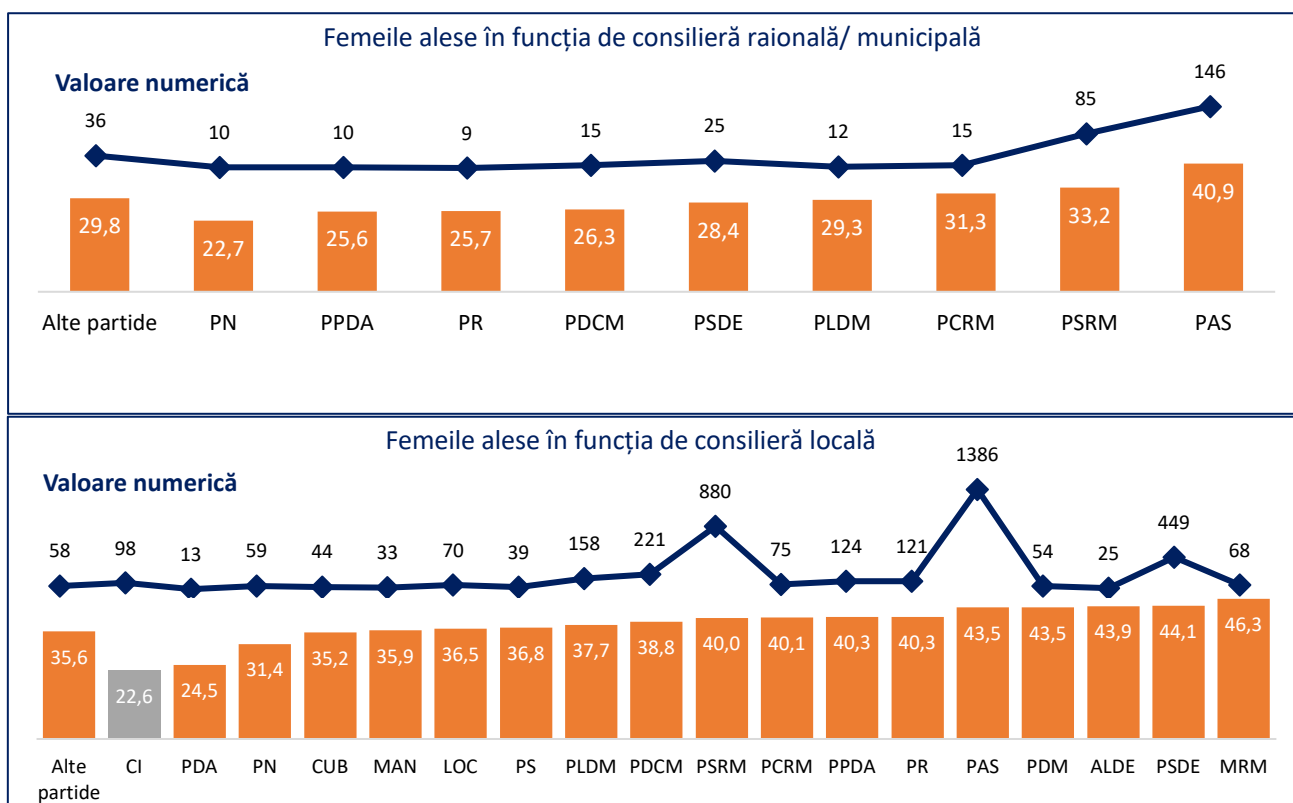

Figura 5. Pondere și valoarea numerică a femeilor **alese** în funcția de consilieră raională/ municipală și locală, în funcție de partid, % și nr. Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

În rândul consilierilor aleși, tinerii sunt subreprezențați. Analiza datelor din perspectiva vârstei și genului la nivelul consiliilor locale și raionale/municipale relevă o imagine detaliată a profilului consilierilor aleși. În ceea ce privește vârsta, tinerii cu vârsta cuprinsă între 18 și 34 de ani sunt subreprezențați, constituind doar 10% din totalul consilierilor la nivel raional/municipal și 12% la nivel local. Cea mai mare pondere a consilierilor aleși se atestă în rândul categoriilor de vârstă 35-64 de ani, în mod specific la categoria 35-44 ani (27,6%) și 55-64 ani (26,2%). La nivelul consiliilor locale se remarcă o prezență majoritară a consilierilor în intervalul de vârstă 45-64 ani, aceștia reprezentând peste 50% din totalul aleșilor. În ceea ce privește femeile alese în funcția de consilieră, la nivel raional/municipal cea mai mare pondere se regăsește în cohorta de vârstă 35-44 ani (31%), în timp ce în consiliile locale aproximativ 29% dintre femeile alese se încadrează în intervalul de vârstă 45-54 ani. În cazul bărbaților consilieri, distribuția pe categorii de vârstă este similară atât la nivel raional/municipal, cât și local, cu o reprezentare considerabilă începând cu vârsta de 35 de ani până la 65 de ani. Astfel, analiza relevă o distribuție echilibrată a vârstei pentru bărbați, în timp ce femeile sunt prezente într-o măsură mai mare în categoriile de vârstă între 35 și 54 de ani.

Diferențele în funcție de vârsta medie a consilierilor aleși este determinată, în mare parte, de interesele și experiența acestora. Persoanele cu o experiență îndelungată în domeniul politic au tendința de a domina peisajul politic, în timp ce tinerii întâmpină adesea obstacole în accesul la funcții electivă. Acest lucru este cauzat de lipsa de experiență sau a sprijinului din partea comunității politice sau sociale. Această diferență de vârstă în funcțiile politice poate fi și rezultatul unor strategii partizane de selecție a candidaților.

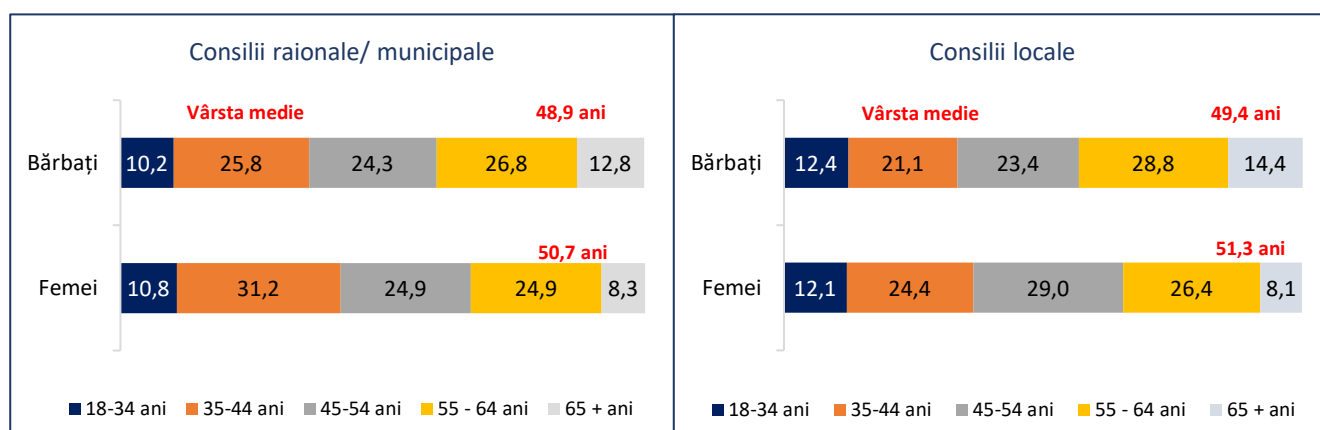

Figura 6. Ponderele femeilor și bărbaților alese/aleși în funcția de consilieră raională/ municipală și locală, pe vârstă, %.

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

Distribuția teritorială a tinerilor aleși în componența consiliilor raionale/municipale/locale este neuniformă.

Datele generale privind componența consiliilor la nivelul unităților administrative de nivelul I și II arată că tinerii cu vârsta cuprinsă între 18-35 de ani reprezintă doar 12,4% din totalul consilierilor la nivel raional/municipal și 13,8% în cadrul consiliilor locale. În topul localităților cu cei mai mulți tineri în funcția de consilier/ă se regăsesc municipiile Bălți, cu 31,4% tineri în componența consiliului, și Chișinău, cu 29,4%. La nivelul consiliilor locale, Chișinăul se menține în frunte, cu 25,5% tineri, iar orașul Ialoveni cu 22,5% (a se vedea figura 7).

Cu anumite excepții, tinerii au fost preponderent aleși în funcțiile de consilier/ă în comunități mai restrânse.

Acest lucru poate fi explicat prin dinamica specifică a comunităților mai restrânse, unde accesul la funcțiile administrative poate fi mai deschis pentru tineri și femei. Oportunitățile politice și sociale pot fi mai vizibile în aceste medii, oferind astfel mai mult spațiu și susținere pentru reprezentarea tinerilor și a femeilor în cadrul deciziilor locale. De asemenea, în localitățile mici procesul de implicare civică poate fi mai accentuat, oferind o platformă mai accesibilă pentru implicarea activă a tinerilor și a femeilor în viața comunității. Deși, sistemului de cotă dublă și stimulentele financiare influențează direct decizia partidelor politice privind genul candidaților, în ceea ce privește tinerii doar stimulentele financiare motivează partidele să țină cont la desemnarea candidaților din această grupă de vârstă (a se vedea figura 7).

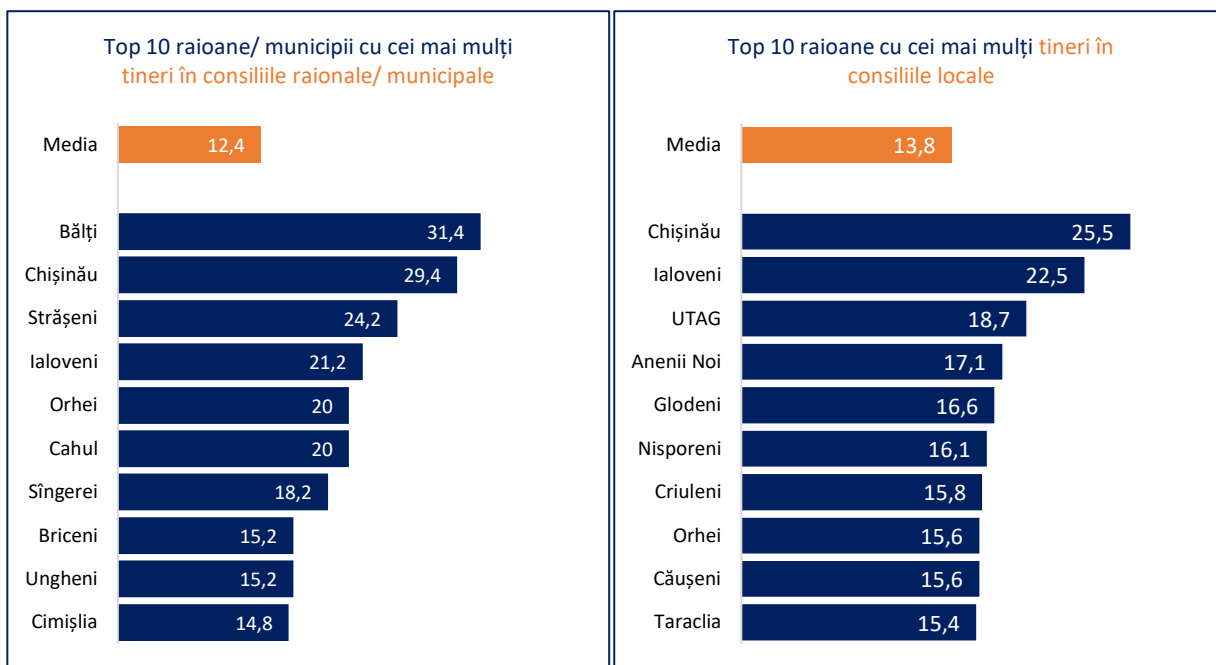

Figura 7. Ponderea tinerilor aleși în funcția de consilier/ă raional/municipal/ă și locală, top 10 raioane, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

Pierderile de gen înregistrate în alegerile locale din 2023 sunt mai mici decât în scrutinul electoral din 2019.

Pierderile de gen reprezintă diferența între ponderea femeilor candidate și ponderea femeilor efectiv alese în funcție. Observăm că pierderile de gen înregistrate în alegerile locale din 2023 sunt mai mici decât în cele din 2019. Această diferență poate fi explicată prin implementarea unor prevederi de plasament noi în acest scrutin electoral. În timp ce în 2019, conform prevederilor legale, la fiecare 10 locuri trebuiau să asigure 3 de sex opus, în alegerile din 2023 s-a modificat această prevedere, stabilindu-se că la fiecare 10 locuri - 4 să fie de sex opus. Această schimbare a contribuit la creșterea numărului de femei pe locurile eligibile și efectiv pe liste. Este important de menționat că cele mai mari pierderi de gen sunt constatate la nivelul consiliilor raionale/municipale. Aici, dimensiunea mai mare a acestor consilii amplifică impactul pierderilor de gen în ceea ce privește reprezentarea femeilor. Drept concluzie, putem afirma că implementarea prevederilor de plasament actualizate în alegerile din 2023 a redus discrepanțele între ponderea femeilor candidate și cea a femeilor alese, diminuând pierderile de gen în comparație cu scrutinul din 2019, cu cel mai resimțit impact în cadrul consiliilor raionale/municipale, dat fiind dimensiunea acestor instituții.

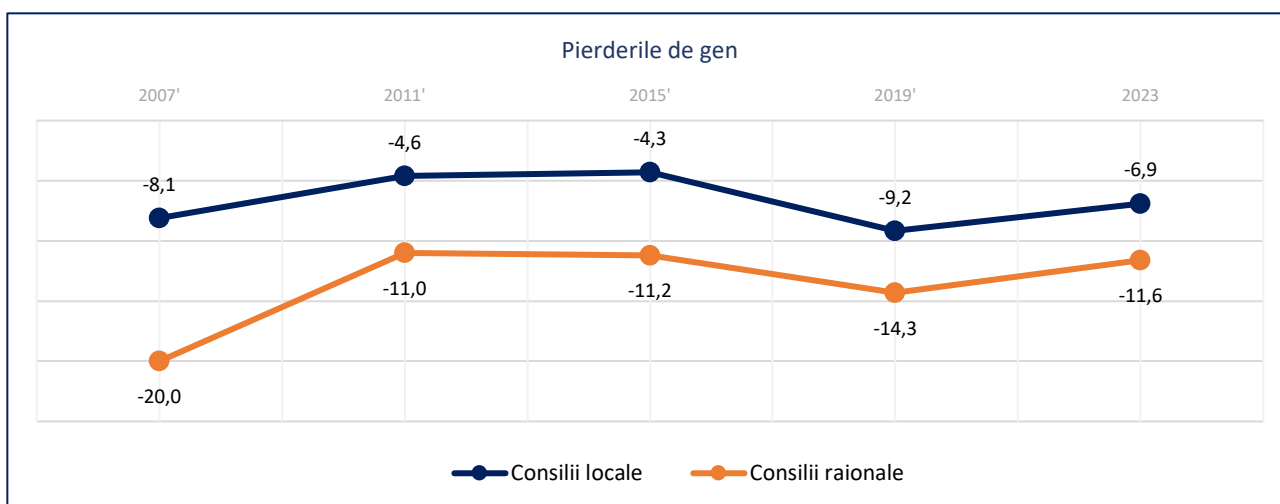

Figura 8. Tendința pierderilor de gen în alegerile privind consilierii raionali/ municipale și locali, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

Din perspectivă geografică, analiza pierderilor de gen la nivelul consiliilor raionale/municipale pun în evidență diferențe semnificative între regiuni. Raionul Rezina se remarcă cu cea mai mare discrepanță, unde femeile candidate reprezentau 44,4% din totalul candidaților, însă au fost alese doar 22,2% în funcția de consilieră. Următoarele în topul discrepanțelor sunt raioanele Ștefan-Vodă și Basarabeasca, cu o discrepanță de 18%. În contrast, raioanele cu cea mai mică pierdere de gen sunt Edineț, unde diferența între femeile candidate și cele alese este de doar 0,6%, și Leova, Soldanesti și Dondușeni, cu discrepanțe de până la 5%. Aceste raioane, cu pierderi de gen reduse, se evidențiază și prin prezența semnificativă a femeilor în componența consiliilor raionale. În municipiile Chișinău și Bălți, pierderea de gen este de 6,5%, respectiv 9,5%.

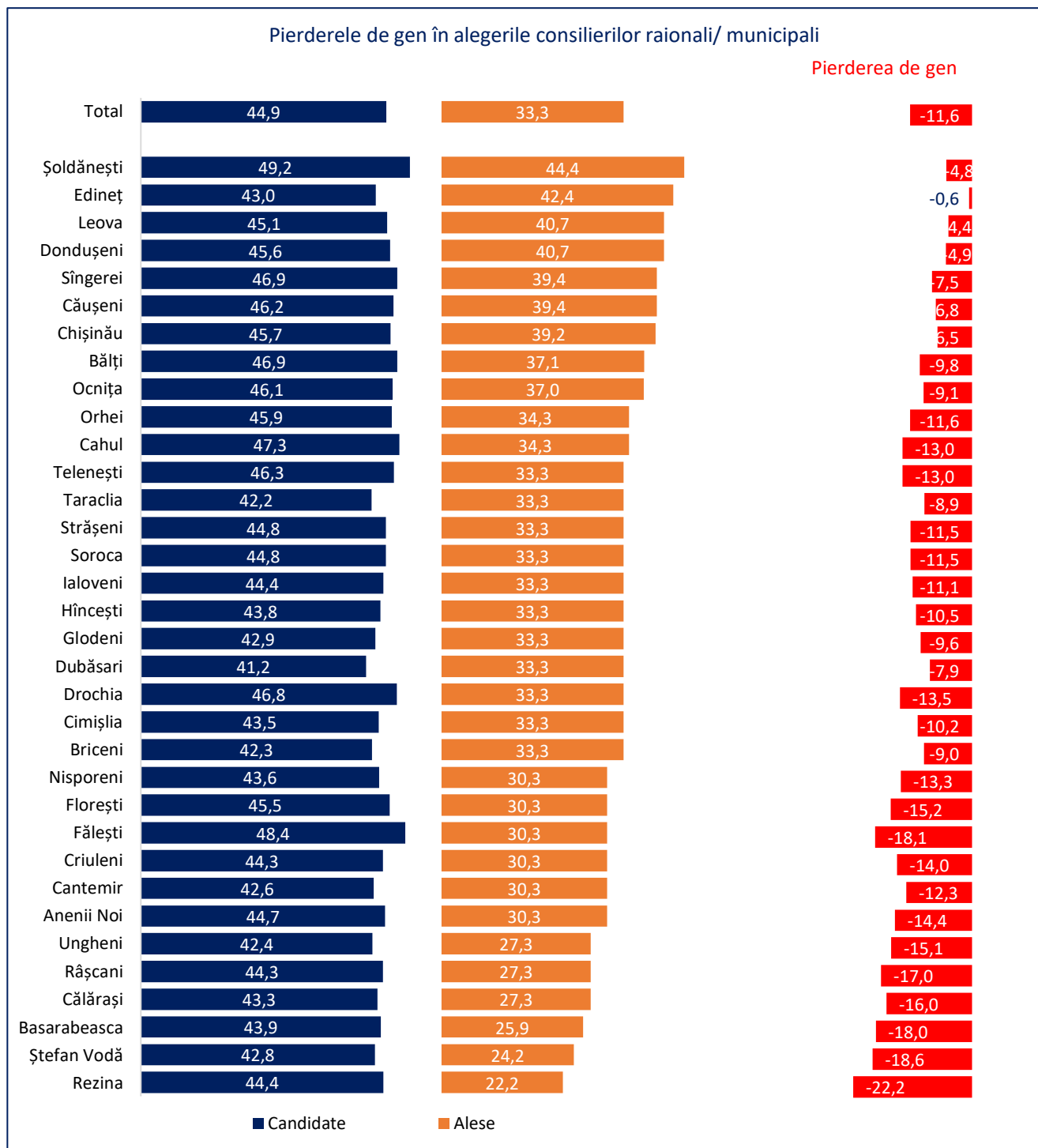

Figura 9. Pierderile de gen în alegerile consilierilor raionali, %
Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

La nivelul consiliilor locale la fel constatăm diferențe semnificative între regiunile țării, în ceea ce privește pierderile de gen. Municipiul Bălți înregistrează cea mai mare pierdere de gen, ajungând la 25,7%. Urmează Glodeni cu 13% și UTAG cu 10%. În contrast, raionul cu cea mai mare reprezentare a femeilor în consiliile locale, este Leova (48,6%), cu o pierdere de gen de doar 1,2%. Acesta este urmat de raioanele Șoldănești cu 46,2% și Edineț cu 45,6% femei în componența consiliilor locale. Graficul de mai jos relevă topul localităților care au o reprezentare echitabilă, având în componența consiliilor locale cel puțin 40% femei consiliere. Acestea includ raioanele Căușeni, Anenii Noi, Fălești, Dubăsari, Drochia, Strășeni, Soroca, Rezina, Sângerei, Criuleni, Râșcani, Ungheni, Cahul și Orhei. Celelalte regiuni ale țării au sub 40% femei în consiliile locale, cu municipiile Bălți și UTAG care au înregistrat sub 30% femei consiliere. Discrepanțele semnificative între regiuni indică o neuniformitate în reprezentarea femeilor în consiliile locale, subliniind nevoia de a adopta măsuri specifice pentru a spori participarea și reprezentarea echitabilă a femeilor în aceste structuri de conducere locală.

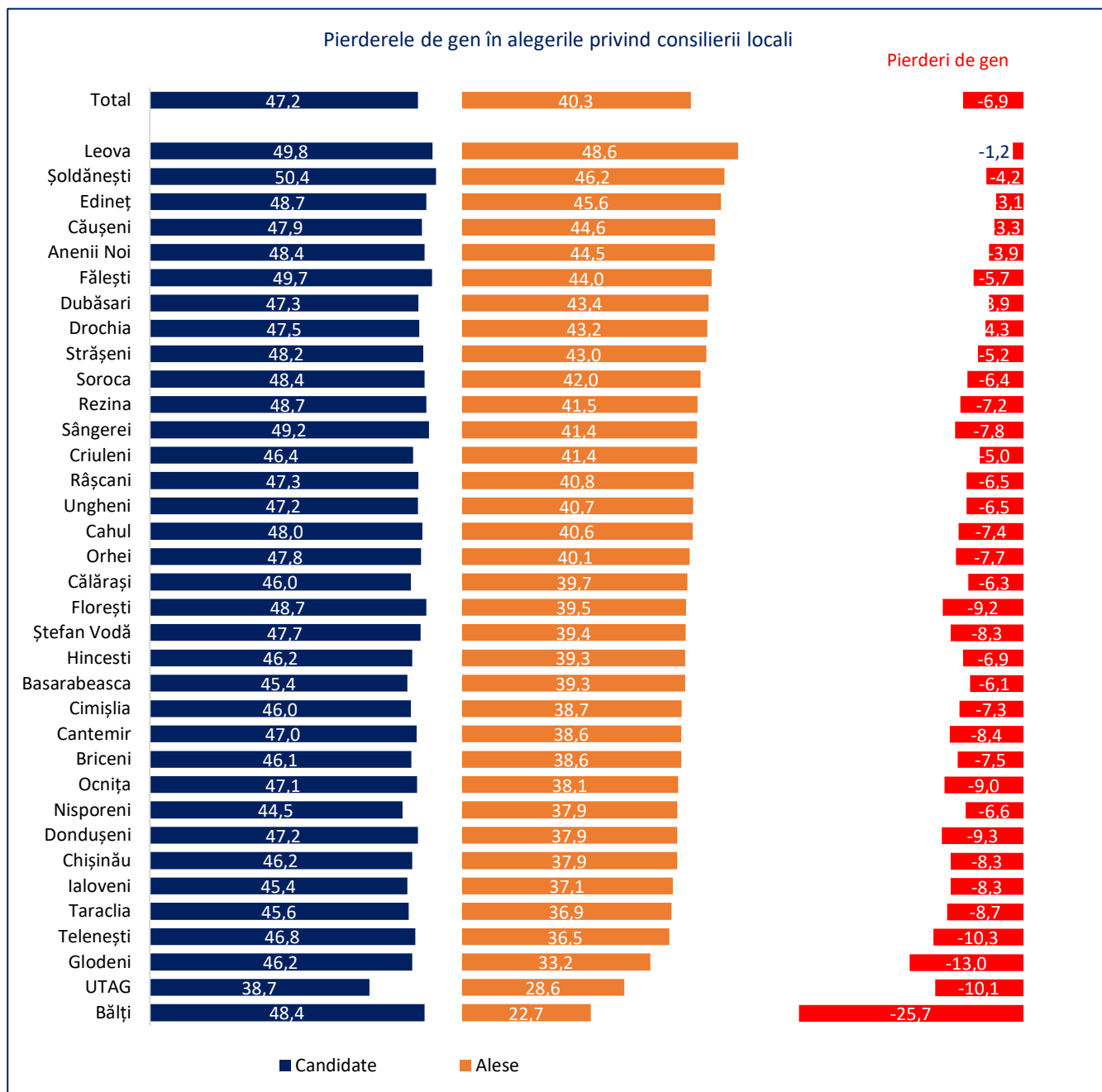

Figura 10. Pierderile de gen în alegerile consilierilor locali, %
Sursa: Calculule CPD în baza datelor oferite de către CEC

SISTEMUL DE COTĂ DUBLĂ - APLICAT SAU DIN NOU IGNORAT?

Acest capitol vizează monitorizarea și analiza respectării sistemului de cotă dublă în desemnarea listelor de candidați în scrutinul electoral din 2023. Analiza este crucială pentru a verifica în ce măsură au fost respectate principiile de reprezentare echitabilă a ambelor genuri, oferind informații relevante despre diversitatea și reprezentativitatea în consiliile locale și raionale/municipale. Această evaluare poate evidenția eventualele lacune în aplicarea cotelor de reprezentare și poate identifica spațiu pentru îmbunătățirea participării și incluziunii ambelor sexe în procesul decizional local.

Consilii municipale și raionale

Femeile sunt plasate pe poziții mai puțin eligibile în lista de candidați, ocupând, în general, ultimele locuri în cadrul decilelor. Graficul de mai jos relevă o distribuție specifică a ponderii femeilor în decilele listelor de candidați/candidate pentru funcția de consilier/ă în consiliile raionale/municipale. Analizând decilele în funcție de primul loc al fiecăreia, se observă o creștere progresivă a proporției de femei pe măsură ce ne îndepărtăm de vârful listei. Spre exemplu, în prima decila pe primul loc se regăsesc doar 18% femei din totalul candidaților pentru funcția de consilieră în consiliile raionale/municipale. În a doua decilă această proporție crește la 28% pe primul loc (poziția 11), iar în a treia decilă ajunge la 38% (poziția 21). Această analiză indică o prezență mai puternică a femeilor pe poziții mai puțin privilegiate în lista de candidați, fapt ce confirmă din nou importanța prevederilor de plasament în procesul electoral. Faptul că femeile sunt plasate în pozițiile inferioare ale listelor de candidați sugerează că, fără prevederile de plasament și cota de reprezentare, nu ar fi posibil să atingem dezideratul de a spori numărul femeilor în funcția de consilieră. În lipsa acestor reglementări, femeile ar fi susceptibile să fie plasate la coada listelor de candidați, cu șanse reduse de a fi alese. Prevederile de plasament contribuie semnificativ la creșterea șanselor candidaților de sex opus și la promovarea unei reprezentări echitabile în funcțiile decizionale. Ele ajută la distribuirea echitabilă a genurilor în listele de candidați, sporind astfel șansele ca atât bărbații, cât și femeile să fie incluși în poziții mai privilegiate, contribuind la o reprezentare mai echitabilă și proporțională în cadrul instituțiilor de conducere.

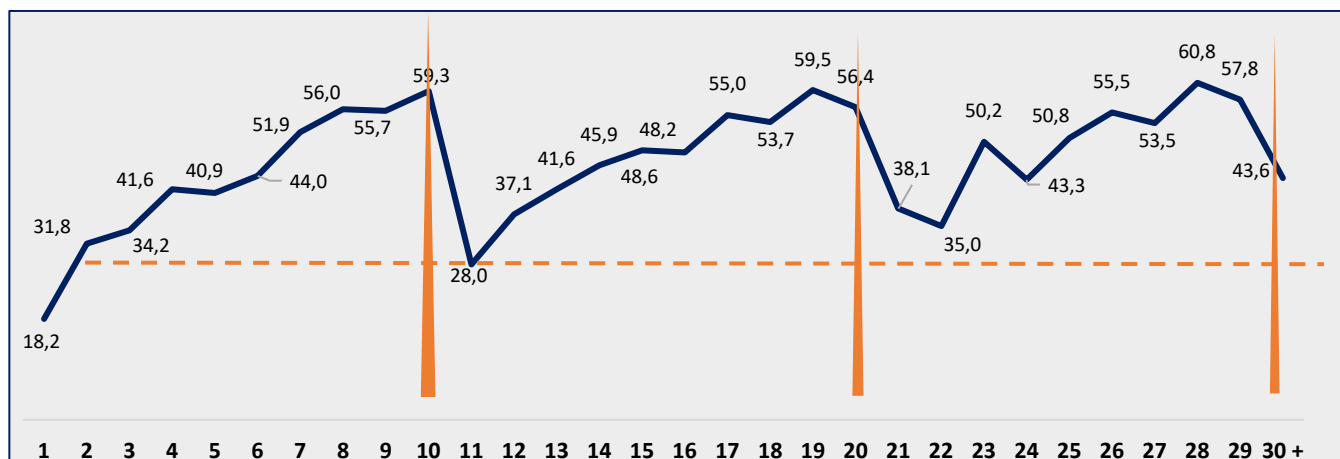

Figura 11. Poziționarea femeilor candidate pe listele de candidați în consilii raionale și municipale, pe poziții, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

În continuare, foarte puține femei se regăsesc în fruntea listelor de candidați (pe prima poziție). Analiza poziționării femeilor pe listele de candidați în ultimele trei scrutine electorale induce spre ideea că constatarea evidențiată în graficul de mai sus este valabilă pentru toate scrutinele. În alegerile locale 2023 a crescut numărul de femei pe liste și numărul de femei plasate pe locuri cu o mai mare probabilitate de a accede în funcția de consilieră la nivel de raion/municipiu. Analizând primele 5 locuri, cele mai propice pentru accederea în funcția de consilier/consilieră, constatăm că în fiecare an al scrutinelor electorale a avut loc o creștere a numărului de femei incluse în prima quintilă. Spre exemplu, pe locul de frunte în listele de candidați, în scrutinele din 2015 și 2019, doar 14% sunt femei, în timp ce în alegerile din 2023 această cifră ajunge la 18,2%. Cu toate acestea, discrepanța de gen rămâne a fi colosală pentru poziția 1 a listei de candidați la nivel de raion/municipiu și în

primele 5 locuri, femeile fiind mai mult poziționate spre sfârșitul decilelor. Deși prevederile de plasament au fost implementate pentru a promova reprezentarea echitabilă, se observă că partidele politice continuă să desemneze femeile pe locuri mai puțin favorabile, iar fără prevederi de plasament femeile ar fi fost poziționate, cel mai probabil, la sfârșitul listei de candidați. Este important de remarcat că prevederile de plasament, care impun 4 candidați de sex opus la fiecare 10 locuri, au contribuit semnificativ la progresul în ceea ce privește reprezentarea femeilor în funcțiile electivă. Totuși, pentru a asigura o reprezentare pe deplin echitabilă, ar fi oportună analiza posibilității de a introduce noi reguli de desemnare a candidaților pe listele electorale, axate pe quintile. Spre exemplu, introducerea unor prevederi adiționale potrivit cărora la fiecare 5 locuri să fie desemnați cel puțin 2 candidați de sex opus, ceea ce ar putea consolida și mai mult diversitatea și echilibrul în funcțiile publice.

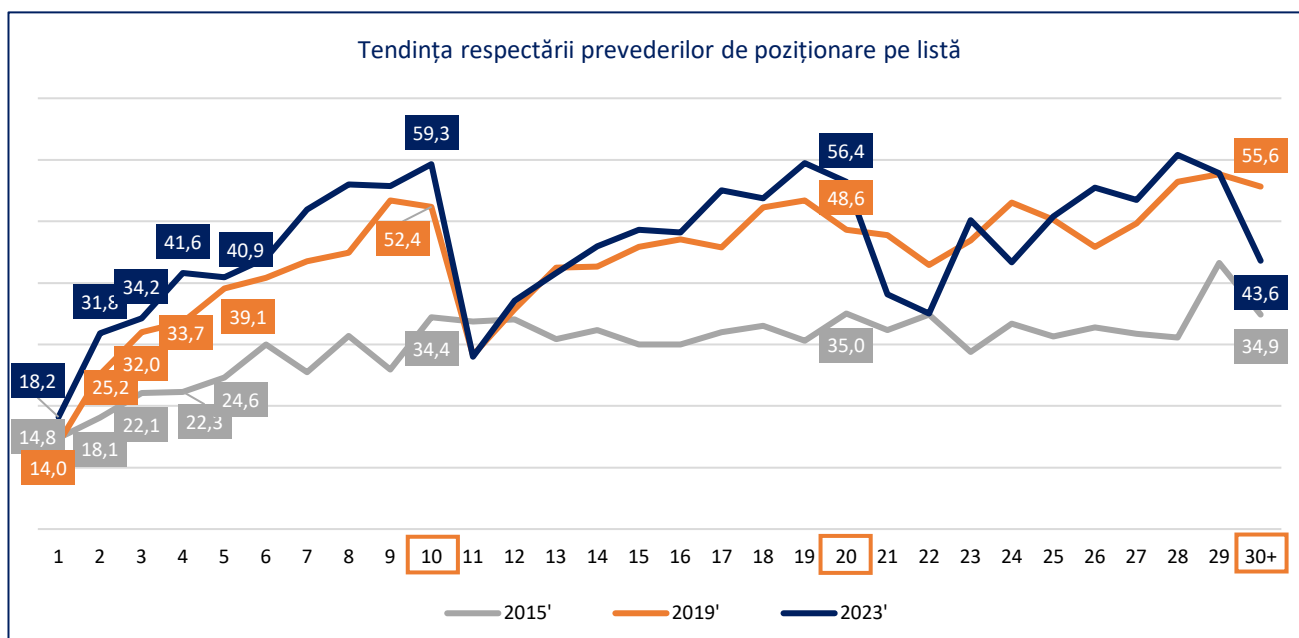

Figura 12. Ponderea femeilor pe listele de candidați în consilii raionale/ municipale, pe decile, în dinamică, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

Majoritatea listelor de candidați înregistrate cu încălcări nu au respectat cota de reprezentare. Sistemul de cotă dublă a fost conceput pentru a asigura o reprezentare echitabilă a ambelor genuri în funcțiile de decizie. Cu toate acestea, încă se constată încălcări atât în privința desemnării femeilor pe liste, cât și a bărbaților. Conform datelor din figura de mai jos, aproximativ 31% din totalul listelor de candidați la nivelul consiliilor raionale/municipale au prezentat abateri în ceea ce privește respectarea sistemului de cotă dublă. Din aceste liste, 3,7% au afectat în mod negativ bărbații, în timp ce 27% au dezavantajat femeile. Analizând abaterile, se constată că majoritatea acestora sunt legate de nerespectarea cotelor de reprezentare.

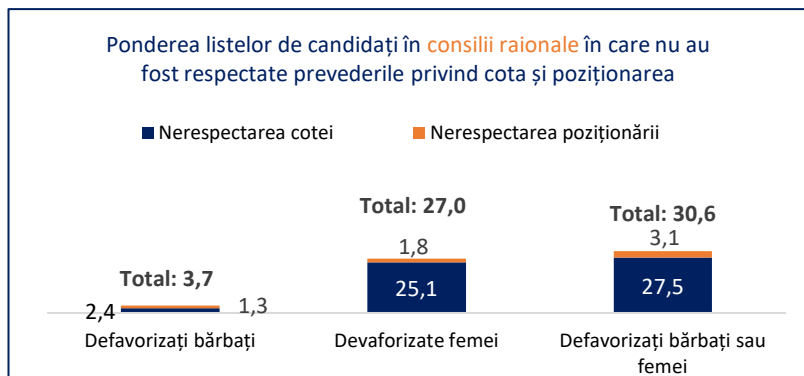

Figura 13. Ponderea listelor de candidați în consilii raionale/ municipale care nu respectă sistemul de cotă dublă, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

Consilii locale

În cazul candidaților în consiliile locale, diferența în poziționarea genurilor pe decile este mai mică comparativ cu consiliile raionale/municipale. Discrepanța de gen pentru poziția de vârf (1) a listelor de candidați este mai mică în acest context. Începând cu a doua poziție pe lista de candidați, femeile au o reprezentare echilibrată de cel puțin 40%, cu excepția primului loc în cadrul fiecărei decile, unde diferențele pot fi mai pronunțate. Diferența în poziționarea genurilor pe decile la nivelul listelor de candidați pentru consiliile locale poate fi influențată de mai mulți factori. Un aspect important ține de dimensiunea comunităților în care se desfășoară alegerile locale. În localitățile mai mici adesea există o implicare mai mare și o mai bună cunoaștere a candidaților, ceea ce poate favoriza reprezentarea echilibrată a genurilor pe liste. De asemenea, în contextul politic local, există unele particularități care pot influența poziționarea pe listele de candidați. Candidații pentru consiliile locale pot fi selectați mai curând în funcție de calitățile și competențele individuale, decât de apartenența la un anumit gen. Astfel, în comunități mai mici, criteriile personale și implicarea locală pot fi prioritare în comparație cu reprezentarea strict echilibrată a genurilor.

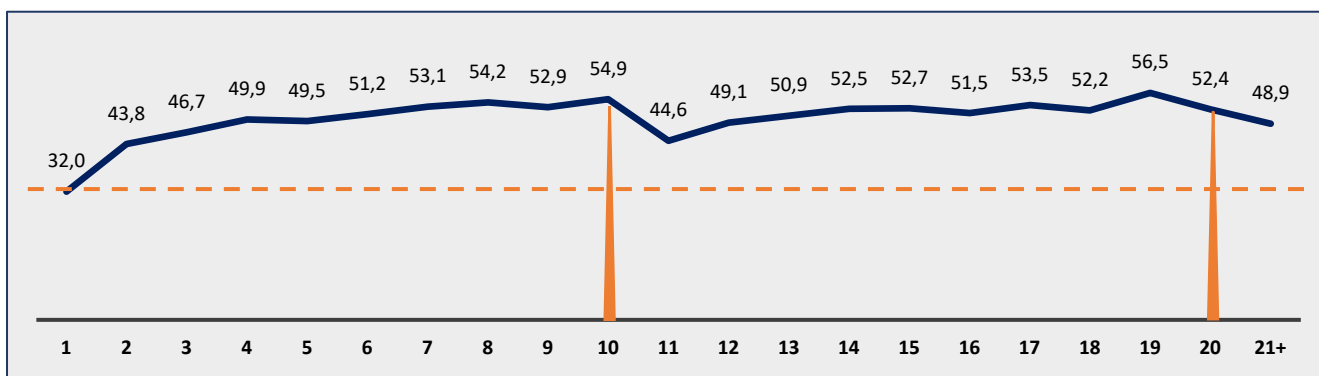

Figura 14. Poziționarea femeilor candidate pe listele de candidați în consilii locale, pe poziții, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

În ultimele trei scrutine electorale, poziționarea femeilor pe listele de candidați în consiliile locale a înregistrat o evoluție pozitivă, în special în 2023, unde reprezentarea acestora s-a îmbunătățit semnificativ, inclusiv pe prima poziție. În pofida acestui trend pozitiv, pozițiile de vârf de pe liste încă nu ajung la o reprezentare de cel puțin 40% pentru fiecare sex. Pe primul loc al listelor de candidați, diferența față de scrutinul din 2015 a fost de 10%, iar față de scrutinul din 2019 – de doar 2,2%. Sistemul de cotă dublă a influențat această schimbare, facilitând prezența femeilor pe locurile cu cele mai mari șanse de a accede în funcții. În cazul listelor pentru consiliile raionale/municipale, unde lista este mai largă, femeile continuă să fie plasate în mod predominant pe locuri mai puțin eligibile, spre sfârșitul decilelor. În schimb, în cazul consiliilor locale, unde listele sunt mai mici, acest lucru devine mai dificil de aplicat.

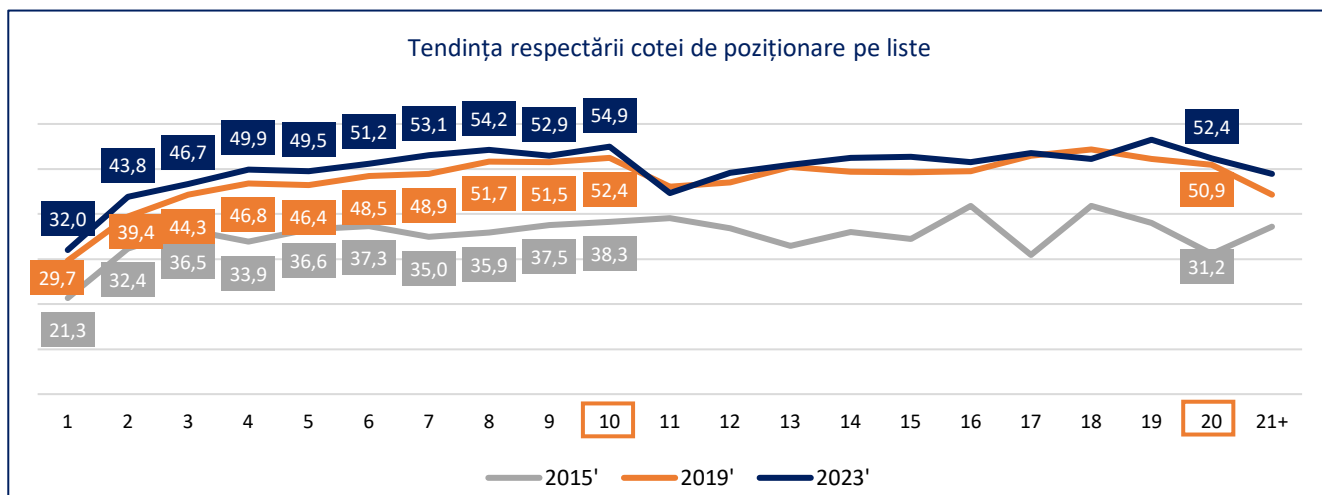

Figura 15. Ponderea femeilor pe listele de candidați în consilii locale, pe decile, în dinamică, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

În contextul consiliilor locale, înregistrăm o pondere mai mică de încălcări ale sistemului de cotă dublă, comparativ cu nivelul consiliilor raionale/municipale, aceasta reprezentând 9,4% din totalul listelor de candidați. Aceste încălcări sunt adesea legate de nerespectarea prevederilor de plasament, iar discrepanțele de gen în privința încălcărilor sunt minime, cu o diferență de 1%, favorizând mai mult bărbații în aceste situații. În multe cazuri, aceste discrepanțe pot apărea din cauza compoziției impare a consiliilor locale, care adesea sunt formate dintr-un număr impar de membri, făcând dificilă respectarea strictă a prevederilor de plasament.

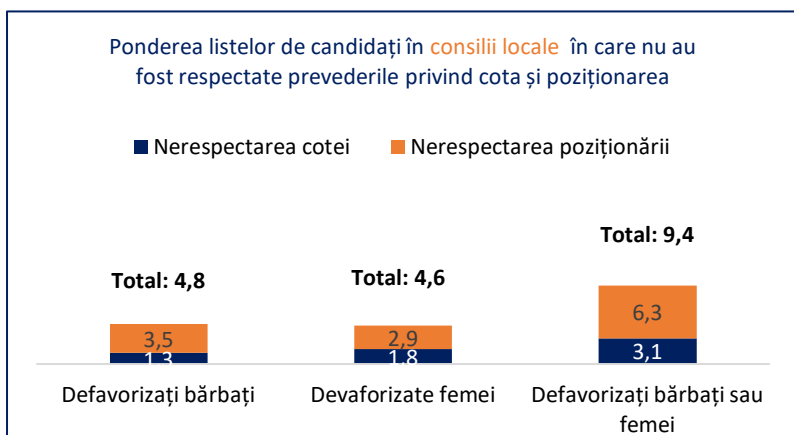

Figura 16. Ponderea listelor de candidați în consilii locale care nu respectă sistemul de cotă dublă,%

Sursa: Calculele CPD în baza datelor oferite de către CEC

CONSTATĂRI

Monitorizarea reprezentării echitabile a femeilor și bărbaților în scrutinul electoral din 2023 pentru funcția de consilier/ă evidențiază progrese semnificative în ceea ce privește participarea echitabilă a femeilor și bărbaților în procesul electoral, dar și anumite inconsistențe în modul de aplicare a prevederilor legislative cu privire sistemul de cotă dublă de reprezentare, și anume cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe și prevederile de plasament pe listele de candidați. În mod specific, constatăm că:

1. **În alegerile locale 2023 suntem tot mai aproape de o reprezentare 50/50 a femeilor și bărbaților candidați în procesul electoral.** Ponderea femeilor în rândul candidaților la funcția de consilier/ă raional/municipal/ă constituie 45,3%, iar în rândul candidaților la funcția de consilier/ă local/ă - 47,2%, ceea ce reprezintă a creștere cu peste 15% față de scrutinul electoral din 2015 și cu peste 2% față de cel din 2019 în cazul consilierelor raionale/municipale și o creștere cu circa 12% față de anul 2015 și cu 1,4% față de anul 2019 în cazul consilierelor locale.
2. **Majoritatea femeilor candidate la funcția de consilieră sunt desemnate de către partidele politice**, iar ele care au decis să candideze independent s-au orientat mai mult spre funcția de consilieră locală (21,9%, comparativ cu 9,1% care au candidat independent la funcția de consilieră raională/ municipală).
3. **Sub presiunea prevederilor legale impuse, partidele politice au desemnat cel puțin 40% femei pe listele de candidați pentru funcția de consilier/ă.** În cazul consiliilor raionale/municipale, toate partidele au inclus mai mult de 40% femei pe listele de candidați, iar în cazul consiliilor locale, majoritatea partidelor politice au depășit pragul de 45% femei desemnate pentru funcția de consilier/ă locală.
4. **Femeile au candidat la funcția de consilier/ă și au fost alese preponderent în comunități mai mici.** În componența consiliilor raionale/municipale, ponderea femeilor consiliere alese constituie 33,3%, în timp ce în consiliile locale - 40,3% femei alese. Acest lucru poate fi explicat prin dinamica specifică a comunităților mai restrânse, unde accesul la funcțiile administrative poate fi mai deschis pentru tineri și femei. Oportunitățile politice și sociale pot fi mai vizibile în aceste medii, oferind astfel mai mult spațiu și susținere pentru reprezentarea tinerilor și a femeilor în cadrul deciziilor locale.
5. **În rândul consilierilor aleși, tinerii sunt subreprezențați.** Astfel, tinerii cu vârsta cuprinsă între 18 și 34 de ani constituie doar 10% din totalul consilierilor la nivel raional/municipal și 12% la nivel local. Tinerii aleși în funcția de consilier/ă raional/ municipală se regăsesc mai mult în municipiile Bălți (31,4%) și Chișinău (29,4%). La nivelul consiliilor locale, Chișinău se menține în frunte, cu 25,5% tineri, iar orașul Ialoveni cu 22,5%.
6. **Femeile sunt plasate pe poziții mai puțin eligibile în listele de candidați, ocupând ultimele locuri în cadrul decilelor.** În prima decilă pe prima poziție se regăsesc doar 18% femei din totalul candidaților pentru funcția de consilieră în consiliile raionale/municipale și 32% - în cazul consiliilor locale.
7. **În cadrul alegerilor locale 2023 s-au înregistrat încălcări ale prevederilor cu privire la sistemul de cotă dublă.** Se constată încălcări în privința desemnării pe listele de candidați atât a femeilor, cât și a bărbaților. În cazul consiliilor raionale/ municipale, 31% din totalul listelor de candidați au prezentat abateri în ceea ce privește respectarea sistemului de cotă dublă (dintre care 4% au defavorizat bărbații, iar - 27% femeile). La nivelul consiliilor locale, abateri de la prevederile legale se constată în cazul a 9,4% din totalul listelor de candidați, dintre care 4,6% au defavorizat femeile, iar 4,8% – bărbații.

DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

Creat în anul 1998, *Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" (CPD)* este o instituție obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/sale, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plenar în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare"
str. Armenească, 13
Chisinau, MD-2012, Republica Moldova
Tel.: +(373 22) 23-70-89; 20-71-58; 20-71-57
www.progen.md,
e-mail: cpd@progen.md